

# Творець пшеничного колоса

Пшениця – одна з перших диких рослин окультурених людиною. Недоліком диких форм пшениці було те, що відразу після дозрівання зерно осипалося з колосу. Збирати його було складно, а отже, доводилося споживати недозрілі зерна. Життєвий досвід показав, що зерно пшениці можна зберігати тривалий час без погіршення поживних якостей, тому людина стала культивувати пшеницю біля свого житла та відбирати кращі зерна.

У I сторіччі нашої ери виробництво зерна в Україні досягло високого тогочасного розвитку. Праукраїнці вирощували пшеницю не тільки для власних потреб, але й на продаж. У слов'ян зерно пшениці було символом добробуту та життя, оберегом від негараздів. За часів Київської Русі, Литовсько-Польського князівства та Російської імперії пшеницю вирощували переважно для власних потреб. До кінця XIX ст. у степах України культивували, здебільшого, пшеницю яру. Розорюючи цілину, хлібороби висівали стародавні місцеві сорти ярої пшениці і збирали добрі врожаї високоякісного зерна. З часом площі цілинних земель суттєво зменшувалися, а також погіршувалися умови для вирощування пшениці ярої. Замість неї почали культивувати більш врожайну пшеницю озиму.

Відомо, що з часів стародавньої Київської Русі і до початку 20-х років XX століття існувала парова система землеробства з трипільною сівозміною: пар – озимина – ярі культури. На парах пшениця озима родила набагато краще, ніж яра, а за якістю зерна майже не поступалася їй. Поширенню пшениці озимої сприяли успіхи селекціонерів, яким вдалося створити нові сорти цієї культури. Наприкінці XIX ст. – на початку XX ст. в Україні інтенсивно відкриваються науково-дослідні інститути і дослідні станції з метою вивчення існуючого матеріалу та створення нових високоврожайних сортів пшениці озимої. У зв'язку з цим закордонні сорти, що були менш придатними для вирощування в наших кліматичних умовах, поступово витіснялися з українських ланів.

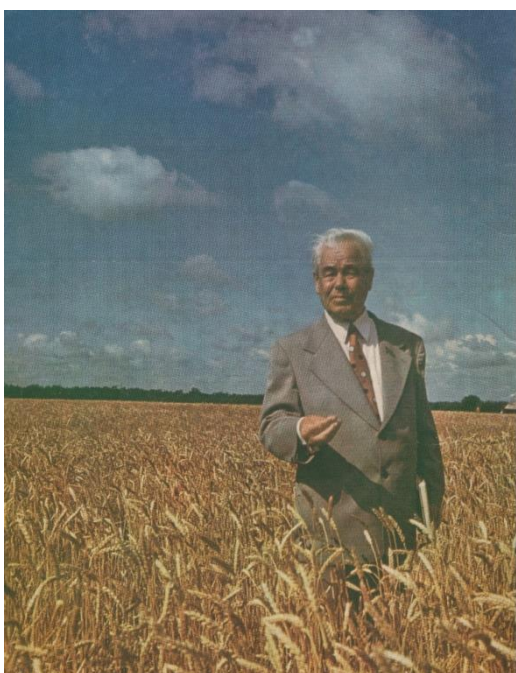
Одна з найстаріших дослідних станцій України – це Миронівська. Саме тут започаткована селекція сучасних сортів пшениці озимої, знаних в усьому світі.

На Миронівську селекційно-дослідну станцію фронтовик Василь Ремесло приїхав у 1948 р. і працював тут до кінця життя, присвятивши цій установі 35 років своєї творчої наукової діяльності.

За творчі наукові досягнення і практичні здобутки видатному селекціонеру у 1964 році рішенням Вищої атестаційної комісії присвоєно вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук, без захисту дисертації. Також цього

року Василя Миколайовича обирають дійсним членом, академіком Всесоюзної академії сільськогосподарських наук (ВАСГНІЛ), в 1974 році – академіком Академії наук, а у 1979 році йому присвоєно вчене звання професора.

Загальний творчий доробок вченого самородка, селекціонера від Бога, доктора сільськогосподарських наук, професора, Василя Ремесла складає 40 сортів зернових колосових культур, зокрема – 19 районованих (15 сортів пшениці озимої, 2 – ярої, 1 – озимого ячменю та 1 – озимого тритікале). Василь Миколайович – автор майже 500 наукових праць, зокрема, 6 широковідомих монографій, перекладених кількома мовами, 19 авторських свідоцтв (17 – на сорти, 2 – на винаходи).



За ці, беззаперечно, величезні заслуги перед світовою спільнотою, Василя Миколайовича назвали «Хлібним батьком».

Переломним роком пшениці селекціонери світу вважають 1963 рік. Саме цього року розпочалося районування справжнього шедевр селекції «Миронівська 808», яка розширила ареол озимої пшениці на весь світ.

Високоінтенсивні сорти озимої пшениці видатного вченого зі світовим ім'ям, розробки теоретичних основ і методів ведення селекційного процесу належать до надбань світової селекційної науки. В. М. Ремесла по праву вважають одним із творців

«зеленої революції» у світі.

Начебто всім очевидна обмеженість площ полів та їх родючості стала навіть основою вчення священнослужителя, економіста і філософа Томаса Мальтуса, який стверджував, що постійні війни та морові пошесті – благо для людства, бо, мовляв, знищують зайвих людей, яких неможливо прогодувати. Саме ця нині напівзабута теорія стала підставою для боротьби за життєвий простір, звільнений від неповноцінних народів.

Про це варто знати, щоб розуміти, що тривалий мир у Європі – великою мірою результат «зеленої революції». Вона довела, що нові сорти й агротехнології можуть у багато разів підвищити родючість полів.

Враховуючи видатні успіхи Миронівської станції в селекції та великий економічний ефект від вирощування створених тут сортів озимої пшениці, в 1968 році на базі Миронівської селекційно-дослідної станції створюється

Миронівський науково-дослідний інститут селекції та насінництва пшениці, що підпорядковується ВАСГНІЛ. Директором призначений Василь Миколайович Ремесло, який очолював Миронівську станцію з 1964 року.

Будучи директором головної установи з селекції пшениці в СРСР академік В. М. Ремесло очолював Всесоюзну координаційну раду з селекції озимої пшениці при ВАСГНІЛ, секцію зернових культур і наукову раду з підвищення якості зерна Відділення рослинництва і селекції ВАСГНІЛ, був членом Ради Європейської асоціації селекціонерів, а також редколегій ряду центральних профільних наукових журналів. Він започаткував співробітництво з німецькими і чеськими селекціонерами, наукові зв'язки з Угорщиною, результатом чого стало створення спільних сортів озимої пшениці та ячменю.

Розповідають, що в робочому кабінеті вченого висіла карта на всю стіну, на якій прапорцями були позначені місця, де вирощують його хліб. Мапа просто-таки рясніла тими прапорцями.

Науковий продукт інституту – сорти озимої та ярої м'якої та твердої пшениці, озимого і ярого ячменю, озимого і ярого тритикале та проса які щороку поповнюють Державний реєстр України. За понад 100 років діяльності Миронівської станції та інституту створено більше 350 сортів сільськогосподарських культур. Нині до Державного реєстру України внесено 133 миронівських сортів зернових культур, більше 30 проходять державне випробування.

Селекціонер від Бога, Хлібний батько, як називають Василя Миколайовича Ремесла, був неординарною особистістю, великим представником не тільки своєї епохи, а й сучасності. За спогадами тих, хто знав Василя Миколайовича особисто, він був доволі суворою людиною, не терпів ледарів та легкодухів, був вимогливим до себе та своїх підлеглих. Але ставився до людей доброзичливо і з повагою, був справедливим і уважним. Люди тягнулися до Василя Миколайовича, адже він находив теми для спілкування і володів мистецтвом слухати, мав приємний голос, розмовляв тихо, спокійно, ніколи не підвищуючи тону, навіть коли був дуже роздратований. Проте в його словах завжди відчувалися впевненість і знання справи. Деякою мірою для багатьох це було корисною наукою — не все дається криком.

Безумовно, В. М. Ремесло був видатним селекціонером, тому надзвичайно високим був його авторитет серед учених. До нього зверталися вітчизняні та зарубіжні науковці по допомогу.

Пророчими були його слова, що людина смертна, і про те, чи житиме вона після смерті, скажуть її дії, конкретні справи і досягнення, одним словом, пам'ять про неї. Пам'ять про Василя Миколайовича Ремесла живе в

миронівських сортах, дослідних методиках, в учнях та наступниках видатного селекціонера. В. М. Ремесло закріпив за Україною статус «житниці Європи».

Таким закарбувався у пам'яті його сучасників і нашого покоління академік Василь Миколайович Ремесло — Вчений і Селекціонер з великої літери, неперевершений конструктор пшеничного колоса, якого по праву називали Хлібодаром, суворий за вдачею і водночас життєлюб, звитяжна праця якого втілилася у добробут людей.

У пам'ять про засновника інституту та внесок ученого в сільськогосподарську науку Миронівському науково-дослідному інституту селекції та насінництва пшениці в лютому 1984 року було присвоєно ім'я В. М. Ремесла та встановлено барельєф видатного селекціонера.

У 2012 році з нагоди 100-річчя від дня заснування установи академіку встановлено пам'ятник.



У 2017 р. до 110-річчя від дня народження В. М. Ремесла Національний банк України в серії «Видатні особистості України» випустив пам'ятну колекційну монету «Василь Ремесло» номіналом 2 гривні.

З відкритих джерел інтернету